

Крижанівський М.М.,
викладач,
Криворізький ДПУ

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ НИМИ ВИРОБІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

В статті розглянуті проблеми комплексного підходу при виконанні виробів з елементами декоративно-прикладного мистецтва.

In article problems of the complex approach are considered at performance of products with elements decoratively an applied art.

Метою статті є розгляд питань формування у студентів вищої школи професійних вмінь створювати елементи декоративно прикладного мистецтва в процесі комплексного вирішення форми.

У теперішній час сучасна педагогічна освіта зумовлює ставити високі вимоги до формування професійних здібностей молоді в процесі оволодіння засадами трудового виховання і навчання, в тому числі засобами мистецтва, як найскладнішого і водночас недостатньо розробленим як у методичному, так і практичному аспектах; вимагає необхідної розробки структури та нових форм трудового виховання; оновлення методів навчання.

На сучасному етапі інтеграції нашої держави до світового співтовариства такі вимоги є актуальними щодо навчального процесу у вищій школі і обумовлені потребою в моральному формуванні гармонійної особистості. В умовах загальноосвітньої школи у виробленні свідомого відношення підлітків до навчання, підготовці їх до вступу в самостійне життя – підвищується ролі трудового виховання в період докорінних перетворень та зростання культурологічної ролі освіти.

Трудове навчання, якому відводиться головна роль у всебічному розвитку особистості, як органічного зв'язку трудового і естетичного виховання, має цілу низку ряд проблем, пов'язаних із вирішенням комплексного підходу до трудового навчання – методологічним принципом організації його виховної роботи є умова всебічного розвитку особистості. На наш погляд, однією з проблем під час виконання елементів декоративно-прикладного мистецтва є недостатньо розроблена методика комплексного вирішення навчального процесу пов'язаного із початковим етапом

виготовлення, який базується на основах малюнку і не допомагає повноцінно вивчати процес побудови форми моделі.

У трудовому навчанні велике значення займають процеси комплексного підходу вивчення дисципліни. У методичній та професійній літературі з праці, декоративно-прикладного мистецтва, малюнку (В.А. Барадуліна, К.М.Кавас, Н.П.Костерін, Е.В. Ріхвк, Б.М. Тимків, А.С. Хворостов) важливе місце приділяється цій проблемі. Але, на наш погляд, недостатньо висвітлюється методика комплексного вивчення процесу виготовлення елементів декоративно-прикладного мистецтва, яка суттєво впливає на формування у студентів професійних здібностей трудового навчання.

У трудовому навчанні на сучасному етапі комплексний підхід є важливою умовою всебічного розвитку особистості. Це практична задача нашого часу, визначаюча важливість і необхідність постійного удосконалення таких важливих складових частин всебічного розвитку особистості, як естетичне і трудове виховання, необхідність їх органічного взаємозв'язку, взаємопроникнення, тісної єдності морального виховання молоді. Суттєве значення у досягненні єдності естетичного і трудового виховання студентів в їх духовному розвитку мають заняття декоративно-прикладним мистецтвом, основаним на народних витворах мистецтва, в яких ми бачимо мудрість народу, його характер, побут життя. У них вкладена душа народу, його почуття і його уявлення про краще життя. Тому вони і мають таке велике пізнавальне значення.

„Декоративно-прикладне мистецтво – це широка область мистецтва, яка служить художньому формуванню матеріального середовища, створеного людиною, сприяти впровадженню в нього естетичного та ідейно-образного початку. Витвори декоративно-прикладного мистецтва поряд з розділенням їх по практичному призначенню (посуд, меблі, тканина, засоби виробництва, одяг і т.д.) класифікуються по матеріалу (дерево, метал, кераміка, текстиль) і по техніці виконання (різьба, розпис, чеканка, інкрустація, мозаїка і т.д.). Дякуючи поєднанню техніки, технологічних прийомів обробки матеріалів з художньою творчістю і мистецтвом досягається особлива декоративна краса і виразність предмета” [9, с.4].

На заняттях декоративно-прикладним мистецтвом розкривається велика духовна цінність творів народних майстрів, закладається високий виховний потенціал. Такі заняття формують естетичний смак студентів, дозволяють озброїти їх технічними знаннями, розвивати у них підготовку до праці. У

процесі занять різними видами декоративно-прикладного мистецтва органічно поєднуються і зв'язуються задачі естетичного і трудового виховання.

Методика технологічної освіти повинна вивчати такі дисципліни, в процесі засвоєння яких встановлювались би міцні міжпредметні зв'язки та отримували практичне застосування і подальший розвиток знань, засвоєних студентами на заняттях різноманітних дисциплін. Під час роботи над елементами декоративно-прикладного мистецтва студенти можуть використовувати знання із ботаніки, біології, пластичної анатомії, перспективи, історії, літератури, креслення, фізики, хімії і других навчальних дисциплін.

Заняття декоративно-прикладного мистецтва повинні базуватися на знаннях образотворчого мистецтва, зокрема малюнку, який займає головну роль в процесі пізнання цілої системи знань та вмінь передавати форму реальної дійсності. У студентів повинно сформуватися розуміння прямої і безпосередньої залежності підготовчого малюнку від характеру застосування інструментів, що являється одним із показників розвинутого художнього смаку.

Малюнок є не тільки самостійним видом образотворчого мистецтва, але і основою живопису, гравюри, плакату, скульптури, декоративно-прикладного і других мистецтв. За допомогою малюнку закріплюється перша задумка майбутнього твору...

Закони і правила малювання засвоюються в результаті усвідомленого відношення до роботи з натури. Кожний дотик олівця до паперу повинен бути обдуманий і обґрунтований почуттям і розумінням реальної форми.

Крім того, необхідне знання особливостей нашого зорового сприйняття. Без цього не можна зрозуміти, чому оточуючі нас предмети в багатьох випадках представляються нам не такими, які вони є в дійсності: паралельні лінії здаються збіжними, прямі кути сприймаються то гострими то тупими, коло інколи виглядає як еліпс.

Перспектива не тільки пояснює згадані оптичні явища, але і озброює художника прийомами просторового зображення предметів у всіх поворотах..." [5, с.3-4].

Ми вважаємо, що відсутність етапу малювання, як підготовчого циклу на початковій стадії виконання елементів декоративно-прикладного мистецтва, загальмовує пізнавальну діяльність студентів у навчальному

процесі і не відповідає дидактичному принципу комплексного підходу в трудовому та естетичному вихованні тому, що „...рисунок повинен давати найбільш повну уяву про натуру, про її форму, пластику, пропорції і будову. Його необхідно розглядати перш за все як пізнавальний момент у творчості художника” [5, с.3].

Малюнок виконують з натури або шляхом копіювання. Під час малювання з натури пізнаються процеси передачі об'єму предмета в просторі. Для цього майже кожний рух олівця повинен бути обґрунтований розумінням будови форми, законів світлотіні, перспективи, анатомії. Тим менше свідоме копіювання в процесі вивчення форми виконує велику роль, доповнює і наочно ілюструє теоретичні пояснення викладача про майстерне вирішення задач, над якими доводиться працювати студентам. Хороший малюнок – чи то орнамент, натюрморт, чи будь-яка інша форма – служить незамінним посібником, підготовчим етапом для виконання в матеріалі композиції, яка складається з таких елементів як: форма, конструкція, рух, ритм, симетрія, асиметрія, рівновага, контраст, пропорції.

Будь-який предмет перебуває в просторі. Його маса відділяється від середовища поверхнями, ребрами і вершинами, які надають предмету просторову визначеність, тобто форму.

Слово „конструкція” означає „будову”. Конструкція будь-якої форми повинна бути цільною, стійкою, щоб усі формоутворюючі частини були міцно взаємозв'язані, не розпадалися на окремі елементи.

Рух притаманний всьому існуючому: і живому, і неживому. Процес постійних змін, спостережений в світі духовному і речовому, вказує про життєвість руху. Життєвість художнього образу передається через рух, який створює у формі ритмічність. Повторювання і чергування частин, фігур або елементів називають ритмом. Ритм виникає у результаті взаємодії ритмічних елементів – акцентів і інтервалів. Акцент, чергуючись з інтервалом, створює ритмічний ряд, характер якого залежить від числа акцентів, від їх форми, розташування, а також від величини акценту і інтервалу.

Симетрія – грецьке слово, означає „гармонію”, „пропорційність” і виступає в природі в якості статичного засобу замикання форми у собі з однаковим, рівним розташуванням фігур, яке досягається шляхом поворотів, відображень або переносів. Відсутність елементів симетрії – створює пластичну форму асиметричною і завжди надає їй динаміки і виявляє її потенційну можливість до руху.

Контраст виникає під час співставлення величини, кольору, світлоти, конструкції, фактури, форми, руху, допомагаючи зрозуміти органічний зв'язок між частинами, який створює діалектичну єдність протилежностей, виступаючих у вигляді цього предмету чи явища. Пропорції є одним із основних елементів у формотворчому процесі. Дотримування пропорцій означає вміння поєднувати розміри усіх частин зображуваного предмету по відношенню одна до другої і до цілого.

Таким чином, комплексний підхід у процесі вивчення елементів декоративно-прикладного мистецтва є найголовнішим фактором технології трудового та естетичного виховання студентів. Запровадження малювання на початковому етапі виконання в матеріалі декоративно-прикладних форм, допоможе студентам правильно, професійно оволодівати формотворчим процесом під час трудового навчання, а не загальмовувати його шляхом помилок та виправлень в матеріалі. Такий принцип навчання допоможе формуванню професійних умінь у майбутніх учителів трудового та естетичного виховання в процесі вивчення елементів декоративно-прикладного мистецтва.

Отже, актуальність означеної проблеми для сучасної системи освіти передбачає розвиток системи творчих завдань для впровадження на заняттях з декоративно-прикладного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Барадулина В.А. Основы художественного ремесла. Роспись по лакам, резьба и роспись по дереву. Художественная обработка кости, рога и металла. Керамическая игрушка. – М.:Просвещение, 1979.- 234 с.
2. Костерин Н.П. Учебное рисование. –М.: Просвещение, 1984.- 234 с.
4. Прекрасное – своими руками. – М.: Дет. Лит., 1987.- 87 с.
5. Рисунок практическое руководство. – М.:Искусство,- 1965.- 142 с.
6. Рихвк Э.В. Мастерам из древесины. – М.: Просвещение.- 1988.-141 с.
7. Техника художественной эмали, чеканки иковки. – М.:Высшая школа,-1986.-97 с.
8. Тимків Б.М., Кавас К.М. Виготовлення художніх виробів із дерева. – Львів.: Видавництво «Світ», 1995.- 231 с.
9. Хворостов А.С. Чеканка. Инкрустация. Резьба по дереву. – М.: Просвещение, 1985. – 231 с.